

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка**

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра сценічного мистецтва, естради та методики режисерування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор НН інституту культури і
мистецтв

Олена УСТИМЕНКО-КОСОРИЧ
«30» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Художня культура Сумщини

галузь знань 02 Культура і мистецтво

спеціальність 026 Сценічне мистецтво

освітня-програма/програми Сценічне мистецтво

мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією
НН інституту культури і мистецтв
«30» серпня 2024 р.
Голова

Олександр РУДЕНКО

Суми – 2024

Розробники:

1. Корякін Олексій Олексійович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сценічного мистецтва, естради та методики режисерування _____
2. Юдін Микола Михайлович – доцент кафедри сценічного мистецтва, естради та методики режисерування, заслужений діяч мистецтв України _____

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри сценічного мистецтва, естради та методики режисерування

Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

кандидат педагогічних наук, доцент

Олексій КОРЯКІН

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Перший бакалаврський	Обов'язкова
		Рік підготовки:
4-й		
Семестр		
7-й		
Лекції		
16 год.		
Практичні, семінарські		
24 год.		
Лабораторні		
Самостійна робота		
78 год.		
Консультації:		
2 год.		
Вид контролю:		
екзамен		
Загальна кількість годин – 120		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою дисципліни є теоретична підготовка здобувачів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності за спеціальністю 026 Сценічне мистецтво, розвиток загальної художньої компетентності майбутніх акторів театру, оволодіння культурою відчуття, сприйняття і розуміння художньої культури та мистецтва, розвиток образного мислення і невербальної частини інтелекту, озброєння здобувачів вищої освіти системними знаннями про розвиток художньої культури Сумщини, мистецтва Сумщини в контексті українського та світового, генезису культури і мистецтва на прикладах світових шедеврів; формування професійного світогляду, а також формування необхідних професійних компетенцій бакалаврів сценічного мистецтва. Засвоєння програмного матеріалу навчальної дисципліни «Художня культура Сумщини» забезпечує оволодіння компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво»: ЗК 2 – здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій; ЗК 4 – здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; СК 2 – здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.; СК 7 – здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів; СК 14 – здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Опанування освітніх компонентів «Історія української культури та мистецтва», «Історія українського театру» сприятиме опанування навчальної дисципліни «Художня культура Сумщини».

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Художня культура Сумщини» передбачають усвідомлення специфіки розвитку художньої культури та мистецтва Сумщини.

Знання: цінностей громадянського суспільства та основних засад розвитку сфери культури і мистецтва на Сумщині. Уміння: використовувати знання з розвитку художньої культури та мистецтва Сумщини у історичній ретроспективі у професійній діяльності.	ПРН 1	Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із засадами розвитку сфери культури й мистецтва в Україні
--	--------------	--

<p>Знання: концептуальних теоретичних аспектів культури та мистецтва Сумщини.</p> <p>Уміння: використовувати знання з художньої культури та мистецтва Сумщини у сфері професійної діяльності.</p>	ПРН 2	Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері сценічного мистецтва.
<p>Знання: базового термінологічного апарату у сфері культури і мистецтва.</p> <p>Уміння: використовувати наявні знання термінів сфери культури і мистецтва у професійній діяльності.</p>	ПРН 3	Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.
<p>Знання: основних джерел з історіографії художньої культури та мистецтва Сумщини, алгоритму пошуку необхідної інформації про культуру та мистецтво Сумщини.</p> <p>Уміння: застосовувати знання про основні джерела зі культури та мистецтва Сумщини для ефективного пошуку необхідної інформації.</p>	ПРН 4	Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.
<p>Знання: загальної періодизації розвитку театру, образотворчого мистецтва на Сумщині; основних фактів про видатних особистостей у сфері культури і мистецтва.</p> <p>Уміння: визначати етапи розвитку культури і мистецтва Сумщини.</p>	ПРН 13	Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру, літератури, образотворчого мистецтва, музики, кіно; основні факти про видатних особистостей у сфері мистецтва; класифікувати види та жанри сценічного мистецтва.
<p>Знання: тенденцій розвитку сучасного мистецько-художнього процесу на Сумщині.</p> <p>Уміння: аналізувати та оцінювати досягнення мистецтва з урахуванням історичного контексту; здійснювати їх критичний аргументований аналіз; виявляти тенденції розвитку сучасного мистецько-художнього процесу на Сумщині</p>	ПРН 15	Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, твори літератури та мистецтва з урахуванням історичного контексту. Здійснювати аргументований критичний аналіз творів сценічного мистецтва. Виявляти тенденції розвитку сучасного мистецько-художнього процесу.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти
90 – 100	Здобувач вищої освіти володіє ґрунтовними теоретичними знаннями з навчальної дисципліни «Художня культура Сумщини» у межах програми, вміє використовувати набуті знання і прикладні уміння у всіх сферах прикладної професійної діяльності. Здобувач вищої освіти вичерпно усвідомлює специфіку культури і мистецтва Сумщини, повно, докладно, критично аналізує твори мистецтва у їх історичному

	контексті. Здобувач вищої освіти здатний самостійно ідентифікувати напрями та концепції мистецтва у контексті сучасного художнього життя.
82 – 89	Здобувач вищої освіти має добрі теоретичні знання межах програми з навчальної дисципліни, загалом спроможний використовувати набуті знання і прикладні уміння у практичній професійній діяльності. Здобувач вищої освіти добре розуміє специфіку культури і мистецтва Сумщини, докладно та критично аналізує твори мистецтва у їх історичному контексті. Здобувач вищої освіти здатний без суттєвих помилок ідентифікувати напрями та концепції мистецтва у контексті сучасного художнього життя.
74 – 81	Здобувач вищої освіти володіє основними теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, але має стандартне мислення, не завжди може сформулювати власні висновки, використати знання у практичній діяльності за спеціальністю. Здобувач вищої освіти виявляє достатній рівень засвоєння теоретичного матеріалу, однак розуміння специфіки культури і мистецтва Сумщини, неповне, у аналізі творів мистецтва потребує допомоги викладача. Є неточності у ідентифікації напрямів та концепцій мистецтва у контексті сучасного художнього життя.
64 – 73	Здобувач вищої освіти володіє частиною теоретичного матеріалу навчальної дисципліни, тому не завжди вміє самостійно помітити і проаналізувати помилки у аналізі творів мистецтва та ідентифікації напрямів та концепцій мистецтва у контексті сучасного художнього життя. Здобувач вищої освіти демонструє недостатнє розуміння специфіку культури і мистецтва Сумщини, але усвідомлює їх в контексті культури і мистецтва України.
60 – 63	Здобувач вищої освіти з великими труднощами відтворює теоретичний матеріал навчальної дисципліни, на практиці використовує його непослідовно і не завжди вміє повно проаналізувати твір мистецтва, припускається помилок. Навички ідентифікації напрямів та концепцій мистецтва у контексті сучасного художнього життя нестійкі, але здобувач вищої освіти загалом розуміє специфіку культури і мистецтва Сумщини.
35 – 59	Здобувач вищої освіти здатний відтворювати окремі фрагменти змісту навчальної дисципліни, знайомий з мінімальним теоретичним матеріалом, але не зданий використати його у процесі здійснення аналізу твору мистецтва. Здобувач вищої освіти демонструє нерозуміння специфіку культури і мистецтва Сумщини. Розвиток навички ідентифікації напрямів та концепцій мистецтва на низькому рівні. У ідентифікації напрямів та концепцій мистецтва у контексті сучасного художнього життя здобувач вищої освіти припускається багатьох помилок і не може їх виявити.

1 – 34	У здобувача вищої освіти оволодіння матеріалом навчальної дисципліни «Художня культура Сумщини» на дуже низькому рівні, відсутня спроможність використовувати набуті знання і прикладні уміння у практичній діяльності, не сформоване вміння аналізувати твори мистецтва, ідентифікувати напрями та концепції мистецтва.
--------	--

Розподіл балів

Поточний контроль													Разом	Сума	
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2					РОЗДІЛ 3					
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Т 2.6	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	75	100
Поточний контроль															
6	6	6	6	6	6	6	6	6	7	7	6	7	7		
Контроль самостійної роботи													25		
2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	6	7	7		

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 3.3 – теми розділів

Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством. Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання шляхом неформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають навчальній дисципліні «Художня культура Сумщини» в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), які передбачені робочою програмою даної навчальної дисципліни.

Для перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, здобувач вищої освіти подає викладачу: завірені у встановленому порядку копії документів, що підтверджують участь здобувача у заході неформальної освіти (свідоцтва, сертифікати, дипломи тощо, які підтверджують ті вміння, які здобувач отримав під час навчання), а також опис заходу неформальної освіти та його змісту (інформаційний лист, запрошення, програма тощо).

Програма навчальної дисципліни передбачає можливість визнання результатів навчання, здобутих у неформальній чи інформальній освіті в обсязі, що, як правило, не перевищує 10% від загального обсягу навчальних годин, передбачених для опанування навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Тестування, презентації результатів виконаних завдань; екзамен.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Історико-культурні витоки та формування культурного простору Сумщини.

Розділ 2. Основні види мистецтва Сумщини та їх розвиток.

Розділ 3. Сучасний культурний простір і збереження спадщини на Сумщині.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Історико-культурні витоки та формування культурного простору Сумщини.

Тема 1.1. Географічні, історичні та етнокультурні передумови формування культурного простору Сумщини. (Вплив природного середовища, історичних подій і етнічного складу населення на розвиток культури регіону)

Тема 1.2. Традиційна народна культура Сумщини як основа регіональної ідентичності. (Звичаї, обряди, фольклор, народні вірування та їх роль у збереженні культурної спадщини)

Тема 1.3. Розвиток ремесел і декоративно-ужиткового мистецтва Сумщини. (Гончарство, ткацтво, різьблення по дереву, вишивка та їх художні особливості)

Тема 1.4. Історія становлення освітніх і культурних осередків Сумщини у XVIII–XIX століттях. (Роль навчальних закладів, бібліотек і просвітницьких товариств у розвитку культури).

Тема 1.5. Вплив соціально-політичних процесів XX століття на культурний розвиток Сумщини. (Трансформації культурного життя в умовах воєн, радянської доби та періоду незалежності України).

Розділ 2. Основні види мистецтва Сумщини та їх розвиток.

Тема 2.1. Образотворче мистецтво Сумщини. (Етапи розвитку образотворчого мистецтва на Сумщині, провідні митці та художні школи регіону)

Тема 2.2. Архітектурна спадщина Сумщини як відображення історичних стилів і культурних впливів. (Сакральна, цивільна та промислова архітектура)

Тема 2.3. Музичне мистецтво Сумщини. (Народна пісенна традиція, академічна музика та сучасні музичні практики)

Тема 2.4. Театральне мистецтво та сценічна культура Сумщини. (Становлення театрів, розвиток акторської школи та сучасні театральні проєкти)

Тема 2.5. Літературний процес на Сумщині. (Творчість письменників регіону в контексті української літератури)

Тема 2.6. Кіномистецтво, фотографія та сучасні цифрові медіа-мистецтва Сумщини як новітні форми культурного самовираження. (Розвиток кіно на Сумщині, фотомистецтво, цифрові мистецтва на Сумщині)

Розділ 3. Сучасний культурний простір і збереження спадщини на Сумщині.

Тема 3.1. Культурні інституції Сумщини та їх роль у збереженні й популяризації культурної спадщини. (Музеї Сумщини, театри на Сумщині, бібліотеки, мистецькі центри)

Тема 3.2. Фестивалі, культурні події та креативні індустрії регіону як чинники розвитку сучасної культури Сумщини. (Мистецькі фестивалі, події у культурному середовищі Сумщини, креативні індустрії на Сумщині)

Тема 3.3. Проблеми та перспективи збереження культурної спадщини Сумщини в умовах глобалізації та цифровізації суспільства. (Проблеми збереження культурного надбання Сумщина, збереження культурної спадщини в умовах безпекових викликів, перспективи збереження культурної спадщини Сумщини)

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
Лекції		Практичні	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота	
РОЗДІЛ 1. Історико-культурні витoki та формування культурного простору Сумщини.						
Тема 1.1. Географічні, історичні та етнокультурні передумови формування культурного простору Сумщини.	6	2				4
Тема 1.2. Традиційна народна культура Сумщини як основа регіональної ідентичності.	6	2				4
Тема 1.3. Розвиток ремесел і декоративно-ужиткового мистецтва Сумщини.	10	2	2			6
Тема 1.4. Історія становлення освітніх і культурних осередків Сумщини у XVIII–XIX століттях.	10	2	2			6
Тема 1.5. Вплив соціально-політичних процесів XX століття на культурний розвиток Сумщини.	8		2			6
РОЗДІЛ 2. Основні види мистецтва Сумщини та їх розвиток.						
Тема 2.1. Образотворче мистецтво Сумщини.	8	2	2			4
Тема 2.2. Архітектурна спадщина Сумщини як відображення історичних стилів і культурних впливів.	8		2			6

Тема 2.3. Музичне мистецтво Сумщини.	10	2	2			6
Тема 2.4. Театральне мистецтво та сценічна культура Сумщини.	8		2			6
Тема 2.5. Літературний процес на Сумщині.	8		2			6
Тема 2.6. Кіномистецтво, фотографія та сучасні цифрові медіа-мистецтва Сумщини як новітні форми культурного самовираження.	8		2			6
РОЗДІЛ 3. Сучасний культурний простір і збереження спадщини на Сумщині.						
Тема 3.1. Культурні інституції Сумщини та їх роль у збереженні й популяризації культурної спадщини.	10	2	2			6
Тема 3.2. Фестивалі, культурні події та креативні індустрії регіону як чинники розвитку сучасної культури Сумщини.	8		2			6
Тема 3.3. Проблеми та перспективи збереження культурної спадщини Сумщини в умовах глобалізації та цифровізації суспільства.	10	2	2			6
Усього годин	120	18	24			78

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1.	Історико-географічні та етнокультурні засади формування культури Сумщини.	2
2.	Традиційна народна культура Сумщини як основа регіональної ідентичності.	2
3.	Декоративно-ужиткове мистецтво та ремесла Сумщини.	2
4.	Історія культурно-освітнього розвитку Сумщини.	2
5.	Образотворче мистецтво Сумщини.	2
6.	Музичне мистецтво Сумщини.	2
7.	Сучасні мистецькі практики Сумщини.	2
8.	Сучасний культурний простір Сумщини.	2
Разом		16

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1.	Розвиток ремесел і декоративно-ужиткового мистецтва Сумщини.	2
2.	Історія становлення освітніх і культурних осередків Сумщини у XVIII–XIX століттях.	2
3.	Вплив соціально-політичних процесів XX століття на культурний розвиток Сумщини.	2
4.	Образотворче мистецтво Сумщини.	2
5.	Архітектурна спадщина Сумщини як відображення історичних стилів і культурних впливів.	2

6.	Музичне мистецтво Сумщини.	2
7.	Театральне мистецтво та сценічна культура Сумщини.	2
8.	Літературний процес на Сумщині.	2
9.	Кіномистецтво, фотографія та сучасні цифрові медіа-мистецтва Сумщини як новітні форми культурного самовираження.	2
10.	Культурні інституції Сумщини та їх роль у збереженні й популяризації культурної спадщини.	2
11.	Фестивалі, культурні події та креативні індустрії регіону як чинники розвитку сучасної культури Сумщини.	2
12.	Проблеми та перспективи збереження культурної спадщини Сумщини в умовах глобалізації та цифровізації суспільства.	2
Разом		24

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1.	Географічні особливості Сумщини та їх вплив на формування локальної культури і способу життя населення.	2
2.	Історичні етапи заселення території Сумського краю та їх відображення в культурній спадщині регіону.	2
3.	Етнічний склад населення Сумщини та його роль у формуванні багатокультурного середовища.	2
4.	Народні звичаї та обряди Сумщини у контексті календарної та родинної обрядовості.	2
5.	Фольклор Сумського регіону: жанрове різноманіття та особливості усної народної творчості.	2
6.	Символіка та світоглядні уявлення в традиційній культурі мешканців Сумщини.	2
7.	Традиційні види декоративно-ужиткового мистецтва регіону та їх локальні особливості.	2
8.	Роль народних майстрів у збереженні ремісничих традицій Сумського краю.	2
9.	Освітні заклади Сумщини XVIII–XIX ст. як центри культурного розвитку.	2
10.	Діяльність просвітницьких організацій і товариств на території Сумщини.	2
11.	Вплив урбанізації на трансформацію традиційної культури регіону.	2
12.	Культурне життя Сумщини у період воєнних потрясінь XX століття.	2
13.	Особливості розвитку культури Сумщини в радянський період та після здобуття незалежності України.	2
14.	Становлення та розвиток образотворчого мистецтва на Сумщині.	2

15.	Творчість видатних художників Сумського регіону та їх внесок у національне мистецтво.	2
16.	Художні стилі та напрями, представлені у мистецтві Сумщини.	2
17.	Архітектурні пам'ятки Сумщини як історико-культурна спадщина.	2
18.	Сакральна архітектура регіону: храми, монастирі та їх художні особливості.	2
19.	Особливості цивільної та промислової архітектури Сумщини.	2
20.	Народна музична творчість Сумського краю: пісні, інструментальна музика та виконавські традиції.	2
21.	Розвиток академічної музики та музичної освіти в регіоні.	2
22.	Сучасні музичні колективи та виконавці Сумщини.	2
23.	Історія становлення театрального мистецтва Сумського регіону.	2
24.	Відомі театральні діячі та їх внесок у розвиток сцени.	2
25.	Сучасні театральні практики та культурні ініціативи.	2
26.	Літературні традиції Сумщини: від класики до сучасності.	2
27.	Творчість письменників Сумського краю у контексті української літератури.	2
28.	Фотографія як засіб художнього осмислення регіональної ідентичності.	2
29.	Сучасні медіа-мистецтва та цифрові форми творчості на Сумщині.	2
30.	Музеї Сумщини як центри збереження історико-культурної спадщини.	2
31.	Роль бібліотек у культурному житті регіону та популяризації читання.	2
32.	Театри та мистецькі установи Сумщини у сучасному культурному процесі.	2
33.	Культурні фестивалі та їх значення для розвитку регіональної культури.	2
34.	Туристичний потенціал Сумщини через призму культурної спадщини.	2
35.	Креативні індустрії як фактор економічного та культурного розвитку регіону.	2
36.	Вплив глобалізації на локальну культуру Сумщини.	2
37.	Цифровізація культурної спадщини: можливості та виклики.	2
38.	Діяльність громадських організацій у сфері культури та мистецтва регіону.	2
39.	Перспективи розвитку культури Сумщини в умовах сучасних соціокультурних трансформацій.	2
Разом		78

Питання до екзамену

1. Охарактеризуйте географічні та історичні передумови формування культури Сумщини.
2. Проаналізуйте основні етапи історичного розвитку Сумщини та їх культурний вплив.
3. Визначте роль етнічного складу населення у формуванні культурної ідентичності Сумщини.
4. Розкрийте сутність і значення традиційної народної культури Сумщини.
5. Охарактеризуйте календарну та родинну обрядовість Сумщини.
6. Проаналізуйте жанрове різноманіття фольклору Сумщини.
7. Визначте особливості декоративно-ужиткового мистецтва Сумщини.
8. Розкрийте роль народних ремесел у культурному житті Сумщини.
9. Охарактеризуйте розвиток культурно-освітніх осередків Сумщини у XVIII–XIX ст.
10. Проаналізуйте вплив історичних подій XX століття на культуру Сумщини.
11. Охарактеризуйте етапи розвитку образотворчого мистецтва Сумщини.
12. Назвіть і проаналізуйте творчість провідних художників Сумщини.
13. Визначте основні художні стилі та напрями в мистецтві Сумщини.
14. Охарактеризуйте архітектурну спадщину Сумщини.
15. Розкрийте особливості сакральної архітектури Сумщини.
16. Проаналізуйте розвиток цивільної та промислової архітектури Сумщини.
17. Охарактеризуйте народну музичну творчість Сумщини.
18. Визначте особливості розвитку професійної музики на Сумщині.
19. Проаналізуйте становлення театрального мистецтва Сумщини.
20. Охарактеризуйте сучасний стан театральної культури Сумщини.

21. Розкрийте розвиток літературного процесу на Сумщині.
22. Проаналізуйте сучасні медіа-мистецтва та фотографію Сумщини.
23. Охарактеризуйте роль музеїв у збереженні культурної спадщини Сумщини.
24. Визначте значення бібліотек у культурному житті Сумщини.
25. Проаналізуйте діяльність театрів і мистецьких установ Сумщини.
26. Охарактеризуйте фестивальний рух на Сумщині.
27. Розкрийте туристичний потенціал Сумщини через культурну спадщину.
28. Проаналізуйте роль креативних індустрій у розвитку Сумщини.
29. Визначте вплив глобалізації на культуру Сумщини.
30. Охарактеризуйте проблеми та перспективи збереження культурної спадщини Сумщини в умовах цифровізації.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво : *навчальний посібник*. Київ : НАКККиМ, 2014. 142 с.
2. Горова З. М., Косенко В. В. Сумщина в краєзнавчих дослідженнях : бібліогр. покажчик. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2003. 44 с.
3. Гринишина М. Синтетичний театр: *монографія*. Київ : Фенікс, 2019. 416 с. URL: http://mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/Grinishina_SYNTETYCHNIY_TEATR.pdf
4. Демиденко Н. М. З історії становлення та розвитку театрів на Сумщині (XIX ст. – поч. XX ст.). *Сіверянський літопис: зб. наукових праць / Національний заповідник «Глухів», Центр пам'яткознавства Національної академії наук України.*- Вип.8. Київ-Глухів. - 2015. С.225-231.
5. Новиков А. Українська драматургія й театр: від найдавніших часів і до початку XX ст. Харків: Основа, 2011. 408 с.
6. Сумщина в іменах: енциклопедичний довідник. Суми, 2003. 700 с.
7. Сумщина в історико-філологічному вимірі: *монографія* / за ред. Н. Кириленко. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. 268 с.
8. Сумщина в краєзнавчих дослідженнях : наук.-допоміж. бібліогр. покажчик. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010–2020.

Додаткові:

1. Безгін І. Д., Семашко О. М., Ковтуненко В. І. Театр і глядач в сучасній соціокультурній реальності. *Соціально-культурні виміри українського театру: ретроспектива, стан, тенденції* / Київ. держ. ін-т театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого. Київ : КФНВК «Наука», 2002. Ч. І. 336 с.
2. Заболотна В. Театральна Україна в полудень віку: український драматичний театр 40-60-х років ХХ століття. *Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття*. Київ: Інтертехнологія, 2006. С. 533–587.
3. Кабула О. В. Становлення та розвиток українського театру: історико-педагогічний аспект. *Культура України*. 2013. Вип. 44. С. 251–259.
4. Мельник Л. І. Музична культура Сумщини: історія та сучасні тенденції. *Слобожанські мистецькі студії*. 2023. № 1. С. 41–48.
5. Неволов В. Про деякі тенденції розвитку сучасної української драматургії та її сценічного втілення. *Мистецькі обрії'98: Альманах: Науково-теоретичні праці та публіцистика* / Академія мистецтв України. Київ, 1999. С. 165–180.
6. Паві П. Словник театру. Львів : Вид. Центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 640 с.
7. Пересагко Г. В., Козолуп І. С., Лапіна Ю. В. Соціально-економічний розвиток Сумщини: культурне середовище, його розвиток, інновації та перспективи. *Marketing and Management of Innovations*. 2011. № 2. С. 196–205.
8. Рой Є.Є., Литвиненко В.А. Синкретизм танцювального і театрального мистецтва та його прояв у художньо-образній структурі драматургічної канви сценічного дійства. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*. 2019. № 40. С. 66–74.
9. Словник-довідник професійного тезауруса майбутнього актора : для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра та магістра спеціальності «Сценічне мистецтво» освітньо-професійної програми «Театральне мистецтво» / [уклад.: Л. М. Білозуб та ін.]. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 298 с.
10. Троян В. М., Матвієнко П. В. «Попівська академія» як культурно-просвітницький осередок на Слобожанщині. *Світогляд – Філософія – Релігія*. 2012. Вип. 2. С. 290–300.
11. Шпаковська В. Основні тенденції розвитку жанрів українського музично-драматичного театру кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття*. Київ: Інтертехнологія, 2006. С. 827–867.